

**STOCKHOLMS
IDROTTSFÖRVALTNING**

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2006-06-29

IdN
2006-08-22
Nr. 10

Handläggare:
Bo Johansson
Tfn. 508 27 277
Jan Humlekil
Tfn. 508 28 411

Dnr. 2006/433

Till
Idrottsnämnden

Svar på remiss om förslag till reviderat program – Stockholms stads program för kvinnofrid

FÖRSLAG TILL BESLUT

Idrottsförvaltningen föreslår att idrottsnämnden beslutar

att godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande som yttrande över remissen om förslag till reviderat program – Stockholms stads program för kvinnofrid

Kjell Karlsson

Kjell Olofsson

UTLÅTANDE

Remissen

Remisstiden sträcker sig till den 30 september. Förslaget till program är remitterad till samtliga stadsdelsnämnder och 14 facknämnder samt Stockholms Stadshus AB, kommunstyrelsens handikappråd, Stockholms läns landsting och Polismyndigheten i Stockholms län.

Ärendets beredning

Detta ärende har beretts av förvaltningschefens stab.

Bakgrund

Det föreslagna programmet för kvinnofridsfrågor bifogas. **Bilaga 1**. Här nedan redovisas en sammanfattning av programmet.

Stockholms stads program för kvinnofrid handlar ytterst om mänskliga rättigheter och frihet från könsrelaterat våld. Det handlar om alla människors rätt till kroppslig integritet och hälsa oavsett kön, ålder, funktionshinder eller social situation. Ytterst är mäns våld mot kvinnor ett uttryck för bristande jämställdhet mellan kvinnor och män.

Myndighetssamverkan i kvinnofridsfrågor har pågått sedan 1996 i Stockholms län, inom ramen för Operation Kvinnofrid. De myndigheter som ingår är Stockholms stad,

Polismyndigheten i Stockholms län, Länsstyrelsen i Stockholms län, Stockholms läns landsting, Kommunförbundet i Stockholms län samt representanter för åklagarmyndigheten, domstolsväsendet och kriminalvården i länet. Brottsförebyggande rådet (BRÅ) och Brottsoffermyndigheten ingår också i Operation Kvinnofrids styrgrupp.

I september år 1999 fattade kommunfullmäktige beslut om "Stockholms stads handlingsprogram för Operation Kvinnofrid". Syftet var att ge stadsdelsnämnderna i uppdrag att skapa en bättre organisation för sina insatser i frågor om mäns våld mot kvinnor och deras barn samt att utveckla stödinsatser för dessa målgrupper. I programmet lades stor vikt vid personalutbildningar i kvinnofridsfrågor och betydelsen av lokala samverkansgrupper. Även kvinnors trygghet i utomhusmiljöer uppmärksammades. I Stockholms stad har stadsdelsnämnderna ansvaret för stöd och hjälp till våldsutsatta kvinnor och deras barn.

Viktiga framgångsfaktorer i arbetet för kvinnofrid är utbildning, metodutveckling, uppföljning samt utveckling av samordningen inom och mellan olika verksamheter och aktörer i staden.

Stadsövergripande insatser för våldsutsatta kvinnor

De stadsövergripande verksamheter som stödjer och hjälper våldsutsatta kvinnor och deras barn är Socialjouren, Kriscentrum för kvinnor, Barncentrum och Kruton. Det sistnämnda erbjuder både rådgivning och skyddat boende för flickor och unga kvinnor som blivit utsatta för så kallat hedersrelaterat våld.

Ett växande problem är situationen för ungdomar i patriarkala familjer. Det hedersrelaterade våldet som främst drabbar unga kvinnor uppmärksammas alltmer. Skolans och socialtjänstens arbete är av stor betydelse för att förebygga, fånga upp och hjälpa unga som drabbas eller hotas av våld eller begränsningar i sin livsföring. Det finns även skäl att uppmärksamma det behov av hjälp som kan finnas för hbt-personer (homosexuella, bisexuella och transpersoner) som utsätts för våld inom sin relation.

Definitioner och begrepp

Under åren 2000-2004 arbetade "Nationellt Råd för Kvinnofrid" på uppdrag av regeringen. Rådets uppdrag var att fördjupa kunskaperna om mäns våld mot kvinnor samt finna ytterligare vägar att skydda kvinnor mot våld. Rådets arbete har bland annat resulterat i en skriftserie som tar upp följande begrepp för våld:

- Fysiska övergrepp
- Psykiska övergrepp
- Ekonomiska övergrepp
- Sexuellt utnyttjande

Programperiod

Stockholm stads program för kvinnofrid föreslås gälla från den 1 juli 2006 till och med den 31 december 2010.

Kommunstyrelsen, socialtjänstnämnden och utbildningsnämnden bör följa internationell forskning och utveckling av metoder i arbetet med mäns våld mot kvinnor.

Utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna samt socialtjänstnämnden ansvarar för att uppmärksamma flickor och pojkar som kan vara utsatta för begränsningar i sin livsföring som inte är förenligt med FN:s konvention om barnets rättigheter.

Utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna ansvarar för att skolorna har utarbetade rutiner för fullgörande av anmälningssplikten till socialtjänsten vid misstanke om att barn eller ungdomar far illa och för att uppmärksamma flickor och pojkar som kan vara utsatta för hedersrelaterat våld, tvångsäktenskap eller könsstympning.

Kommunstyrelsen, stadsdelsnämnderna, socialtjänstnämnden, utbildningsnämnden och andra berörda nämnder bör delta i EU-samarbete och förebyggande projekt inom kvinnofridsområdet.

Stadens nämnder, bolag samt övriga institutioner rekommenderas att i första hand välja hotell som inte visar porrfilm när hotell bokas eller när hotell rekommenderas för stadens gäster (KS 2004-03-03).

Stadsdelsnämnderna ansvarar för att de lokala handlingsplanerna även omfattar insatser för våldsutsatta medarbetare.

Insatser i skolan

Andra kommunala verksamheter som har en viktig roll att upptäcka, stödja och hjälpa våldsutsatta barn och ungdomar är bl.a. förskolan, grundskolan och gymnasiet. Utbildningsväsendet (även friskolor) och dess personal har en nyckelroll vad gäller att upptäcka och hjälpa barn och ungdomar som lever i hem där mamman utsätts för psykiskt, fysiskt och/eller sexuellt våld.

Övriga nämnder

Kulturnämndens integrations- och kulturstöd är av stor betydelse i det förebyggande arbetet mot kvinnofridsbrott.

De tekniska nämnderna har ansvar för trygghetsfrågor i samband med detaljplaner, annan markanvändning samt vid byggnation. Tekniska nämnder har även ansvar t.ex. när det handlar om upplåtelse av reklamplats. Utgångspunkten ska vara barns bästa och icke-kränkande reklam ur ett genusperspektiv.

Staden som arbetsgivare

Stadens arbete med jämställdhet och integration är viktiga verktyg för att motverka mäns fysiska, psykiska och sexuella våld mot kvinnor/barn. Det personalpolitiska och fackliga samarbetet ska verka för att det finns kunskap och metoder på arbetsplatserna för att stödja och skydda anställda som har utsatts för kvinnofridsbrott och våld i sina nära relationer.

Stadens insatser vid besöksförbud, grov fridskränkning och kvinnofridskränkning

Stadsdelsnämnderna ansvarar för att bevaka att åklagares och domstolsbeslut om besöksförbud alltid meddelas dem vid de beslut där parterna har gemensamma barn och där besöksförbudet gäller gemensam bostad.

Stadsdelsnämnden bör, om samtycke från den enskilde lämnas, bistå i polisens arbete med insamlande av information till de beslutsunderlag som polisen sammanställer åt åklagare för att fatta beslut om besöksförbud.

Stöd och hjälp till funktionshindrade kvinnor

En funktionshindrad kvinna kan utsättas för samma typer av våld som alla andra kvinnor, men eftersom hon kanske är beroende av andra för att klara sitt dagliga liv, finns det ytterligare sätt att kränka eller våldföra sig på henne.

Stöd och hjälp till drogmissbrukande kvinnor

Ett fåtal studier har gjorts i Sverige angående våldsutsatta kvinnor med missbruksproblematik och deras situation. Dessa studier visar att de missbrukande kvinnorna som utsätts för mäns våld är en mycket utsatt grupp.

Stöd och hjälp till flickor/unga kvinnor och pojkar som är/har blivit utsatta för hedersrelaterat våld

Problemen kring hedersrelaterat våld mot kvinnor uppmärksammas allt mer i Stockholms stad. Staden har haft en ambition att utveckla sina egna verksamheter inom socialtjänsten och skolan samt att samarbeta med frivilliga organisationer för att motverka detta.

Stöd och hjälp till barn i våldsutsatta familjer

Programmet tar sin utgångspunkt i förslag till ny lagstiftning om ökat stöd till barn som lever i våldsutsatta hem. Lagändringen föreslås träda i kraft den 15 november 2006.

Stadens arbete med våldsutövande män

Det finns en bred enighet om att våld mot kvinnor är ett komplext problem med sammansatta orsaker på strukturell och individuell nivå. Våldet är könsspecifikt – 90 procent av alla former av misshandel utövas av män.

Samverkansfrågor

Många instanser möter problemet med våld mot kvinnor i nära relationer: socialtjänst, hälso- och sjukvård, rättsväsendet samt kvinno- och brottsofferjourer. Även elevvården, psykiatri, familjerådgivningen och flera andra möter våldets konsekvenser, eftersom våldet har flera aspekter: sociala, juridiska, psykologiska och fysiska.

Tidsplan

Programmets spridning och implementering föreslås börja under hösten 2006. Programmet omfattar verksamheter och uppdrag som i huvudsak gäller stadsdelsnämnderna och socialtjänstnämnden. En del frågor, huvudsakligen av förebyggande karaktär, rör framför allt utbildningsnämnden.

År 2007

Implementering av kvinnofridsprogrammet fortsätter i stadens nämnder och styrelser. Socialtjänstnämnden är därvid en resurs för andra nämnder och styrelser.

År 2008 - 2010

Kommunstyrelsen, socialtjänstnämnden och andra nämnder fortsätter att samordna och utveckla sina egna verksamheter. Socialtjänstnämnden gör i samråd med kommunsty-

relsen en översyn och revidering av ”Stockholms stads program för kvinnofrid”. Detta görs år 2010.

Förvaltningens synpunkter

Inledningsvis vill förvaltningen framhålla att kampen mot alla former av våld, trakasserier eller andra former av övergrepp mot kvinnor kraftfullt ska bekämpas av både enskilda medborgare och olika samhällsfunktioner. Övergreppen består ofta av sexuellt våld, trafficking, sexuella trakasserier, både fysisk och psykisk misshandel, tvångsaktenskap mm.

Förvaltningen delar i huvudsak de synpunkter och förslag som redovisas i förslaget stadens program för kvinnofrid.

Det bör dock framhållas att kvinnofridsproblematiken och andra frågor som rör brott och andra fridsstörningar och därmed sammanhängande frågor är främst uppgifter för polisen och socialtjänsten. Frånvaron av sådana missförhållanden som rör brott och andra fridsstörningar utgör en förutsättning för var och en att på ett tillfredsställande sätt kunna ta del av och tillgodogöra sig nämndens utbud av t.ex. möjligheter till idrott, friluftsliv, bad och rekreation. Ur den aspekten finner förvaltningen det särskilt meningsfullt att ge sin syn på programmet.

Förvaltningen vill understryka angelägenheten av att alla människor – barn som gamla, kvinnor som män – skyddas mot alla former av brott, inte minst brotten mot liv, hälsa, frihet och frid. I det nu remitterade programförslaget framskymtar här och var ett sådant synsätt. Exempelvis anförs i inledningen att ”Det handlar om alla människors rätt till kroppslig integritet och hälsa oavsett kön, ålder, funktionshinder eller social situation.” Emellertid begränsas programförslaget i verkligheten till att avse frid m.m. för enbart kvinnor.

Skydd mot brott och behandlingen av brottsoffer är i första hand en polisiär uppgift och en uppgift för socialnämnden.

Till polisens uppgifter hör bl.a. att förebygga och utreda brott samt övervaka den allmänna ordningen (2 § polislagen).

Socialnämnden bör verka för att den som utsatts för brott och dennes anhöriga får stöd och hjälp. Socialnämnden bör härvid särskilt beakta att kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp i hemmet kan vara i behov av stöd och hjälp för att förändra sin situation (6 kap. 11 § socialtjänstlagen).

Förutsättningen för att polisen och/eller socialnämnden skall kunna ingripa är emellertid den att de skyndsamt får kännedom om brottet – förestående, pågående eller redan begånget – eller missförhållandet. När det gäller barn (personer under 18 år) är det särskilt viktigt att sådan kännedom bibringas socialnämnden utan dröjsmål. Härom stadgas i 14 kap. 1 § socialtjänstlagen: ”Var och en som får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd bör anmäla detta till nämnden.” Myndigheter vars verksamhet berör barn och ungdom är skyldiga att genast göra en sådan anmälan.

Här kan således övriga nämnder och enheter i staden fullgöra en mycket viktig uppgift; att underrätta socialtjänsten om situationer där barn och ungdom syns fara illa. Andra områden där t.ex. idrottsnämnden skulle kunna förbättra säkerheten för besökare är investeringar i ökad personaltäthet samt investeringar i tryggare anläggningar genom exempelvis förbättrad belysning och bra siktförhållanden på anläggningar och tillträdesvägar.

Av programförslaget kan inte utläsas vari detta, mera konkret, består. Trots en tämligen omfattande textmassa, är det inte möjligt att finna vad som skall utföras, och hur, av stadens olika enheter. Det presenterade materialet är, enligt förvaltningens mening, inte i det skicket och av den kvalitén att det kan tjäna som grund för ett förslag till ett handlingsprogram.

Förvaltningen menar att ett dylikt program bör vara könsneutralt och även i övrigt icke diskriminerande. Det bör avse all form av brottslighet, särskilt den som berör person. Åtgärderna måste vara kompetensenliga (för respektive kommunal enhet) och anges strukturerat och tydligt. Tydliga målangivelser bör anges, liksom förslag till hur dessa skall utvärderas. Slutligen bör beaktas att genomförandet av vissa åtgärder kan kräva särskilda resurstillskott

Avslutningsvis föreslår förvaltningen att idrottsnämnden som svar på remissen beslutar enligt detta tjänsteutlåtande.

SLUT

Bilagor

1. Förslag till reviderat program – Stockholms stads program för kvinnofrid
2. Tjänsteutlåtande från socialtjänstnämnden
3. Protokollsutdrag från sammanträde med socialtjänstnämnden den 18 maj 2006

Stockholms stads program för kvinnofrid

Förslag till reviderat program

(2 bilagor)

Förslag till beslut

1. Socialtjänstnämnden beslutar att för egen del godkänna förslaget till Stockholms stads program för kvinnofrid.
2. Socialtjänstnämnden beslutar att föreslå kommunfullmäktige att fastställa Stockholms stads program för kvinnofrid i enlighet med detta tjänsteutlåtande.
3. Socialtjänstnämnden beslutar att ge socialtjänstförvaltningen i uppdrag att anpassa riktlinjerna inom socialtjänstområdet till Stockholms stads program för kvinnofrid.

Dag Helin

/Peter Carlsten

Sammanfattning

Syftet med stadens kvinnofridsprogram är att skapa förutsättningar för ett likvärdigt arbete med kvinnofridsfrågor i stadens nämnder och bolag. Kommunfullmäktige gav i budgetbeslut för år 2005 socialtjänstnämnden i uppdrag att revidera stadens handlingsprogram för Operation Kvinnofrid. Socialtjänstnämnden föreslås anta föreliggande förslag till reviderat program för kvinnofrid/Stockholms stads program för kvinnofrid.

Stockholms stads program för kvinnofrid handlar ytterst om mänskliga rättigheter och frihet från könsrelaterat våld. Det handlar om alla människors rätt till kroppslig integritet och hälsa oavsett kön, ålder, funktionshinder eller social situation.

Programmet beskriver utgångspunkterna för stadens arbete med mäns våld mot kvinnor i nära relationer. Ansvar för det förebyggande arbetet och den lagstiftade myndighetsutövningen föreslås fördelas på stadens olika nämnder. Huvuddelen av programmet handlar om hur stadsdelsnämnderna och socialtjänstnämnden ska kunna ge stöd och hjälp till de kvinnor som blivit utsatta för mäns psykiska, fysiska och sexuella våld i sina nära relationer.

Bakgrund

I september år 1999 fattade kommunfullmäktige beslut om "Stockholms stads handlingsprogram för Operation Kvinnofrid". Syftet var att ge stadsdelsnämnderna i uppdrag att skapa en bättre organisation för sina insatser i frågor om mäns våld mot kvinnor och deras barn samt att utveckla stödinsatser för dessa målgrupper. I programmet lades stor vikt vid personalutbildningar i kvinnofridsfrågor och betydelsen av lokala samverkansgrupper. Även kvinnors trygghet i utomhusmiljöer uppmärksammades. I Stockholms

stad har stadsdelsnämnderna ansvaret för stöd och hjälp till våldsutsatta kvinnor och deras barn.

Kommunfullmäktige gav i budgetbeslutet för år 2005 socialtjänstnämnden i uppdrag att revidera stadens handlingsprogram för Stockholms stads arbete inom Operation Kvinnofrid.

Det programförslag som nu föreligger ansluter till stadens övergripande inriktningsmål för 2006-2008. Viktiga frågor för denna period är bland annat att fler utsatta kvinnor och barn ska nås av stadens insatser.

Ärendet har utarbetats inom enheten Preventionscentrum Stockholm (Precens) i samverkan med berörda enheter inom socialtjänstförvaltningen. Externa kontakter har under programarbetet tagits med Operation Kvinnofrids arbetsgrupp, där polisens, landstingets och länsstyrelsens (samt stadens samordnare) i kvinnofridsfrågor är medlemmar.

Kvinnofridsbrottens/problemens omfattning

När man diskuterar mäns våld mot kvinnor i nära relationer både i internationella och nationella sammanhang benämns detta som ett stort folkhälsoproblem. I Världshälsoorganisationens (WHO) senaste multinationella studie konstaterades att bristande jämställdhet är den grundläggande orsaken till mäns våld mot kvinnor. Statens folkhälsoinstitut har också i år påtalat att "frihet från könsrelaterat våld bör bli ett nytt delmål inom folkhälsopolitiken".

Om våldets omfattning i Stockholms stad och det s. k. mörkertalet (det icke anmälda) finns bara skattade uppgifter framtagna av bland andra Brottsförebyggande rådet och Statistiska centralbyrån. Utifrån den officiella brottsstatistiken, analyser av brottsanmälningar och ett antal frågeundersökningar gjorda i Sverige kan en grov skattning av mörkertalet göras som visar att mellan ca 5 100 och 6 400 fall av misshandel (inklusive grov) skedde i nära relationer under år 2005 i Stockholms stad. Det är dock viktigt att poängtera att denna typ av skattningar alltid blir grova och är behäftade med stor osäkerhet.

Förvaltningens synpunkter

Det är angeläget att skapa förutsättningar för ett likvärdigt arbete med kvinnofridsfrågor i stadens nämnder och bolag. Förvaltningens uppfattning är att det reviderade kvinnofridsprogrammet kommer att få en viktig funktion i detta arbete och utgöra en klargörande markering mot mäns våld mot kvinnor.

Förutom de drabbades rätt till stöd och hjälp finns också ekonomiska argument för ökade insatser för kvinnofrid. Kostnaderna inom stadsdelsnämnderna gäller t. ex. placeringar i skyddat boende, tillfälliga lägenheter, ekonomiskt bistånd och omhändertagande av ungdomar/barn samt stödåtgärder. Därutöver tillkommer våldets samhällsekonomiska kostnader hos andra huvudmän såsom rättsväsendet och landstinget samt allt det arbete som utförs i frivilligorganisationers regi.

Förvaltningen anser det angeläget att uppmärksamma att vissa av stadens riktlinjer som gäller socialtjänstens arbetsformer kan behöva anpassas till det föreslagna kvinnofridsprogrammet.

Det är också viktigt att staden som arbetsgivare inom ramen för det systematiska arbetsmiljöarbetet tar ansvar för att ge stöd till anställda som drabbas av kvinnofridsbrott.

Bilagor

1. Stockholm stads program för kvinnofrid
2. Bilagor till Stockholm stads program för kvinnofrid

